

Адыгэ Макъ

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгейим
къэралыгъо гъэпсыкэ иэ зыхъугъэ Маф

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къышегъэжъагъэу къыдэкы

№ 22 (22471)

2022-рэ ильес

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
МЭЗАЕМ и 9

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтутыгъэхэр ыкчи
нэмьи! къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Гъогу Іахъи 5 агъэцкіэжыщт

Ащ къыхиубитэштых километри 2,3-рэ хъурэ гъогоу поселкэу Тимирязевым, километрэ

0,69-рэ зикъыхъагъэу станицэу Кужорскэм, километри 2,36-рэ хъоу Косиновым якъухэрэр,

километри 3,37-у Краснэ Улькэм — Вольнэм — Коминтерним, километри 3 хъоу Красноок-

Лъепкъ проектэу «Щынэгъончэ ыкчи шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэм ишуагъэе Мыеқьопэ районым иавтомобиль гъогу Іахъитф 2022-рэ ильесым агъэцкіэжыщт.

тябрьскэм — Къурджыпс — Дагестанскэм апхырыкырэ гъогу Іахъхэр.

Джащ тетэу лъепкъ проектым ишуагъэкэ мы ильесым ишышхъэу мазэ ыкчехэм анэс километрэ 11,7-рэ зикъыхъагъэ гъогухэр Мыеқьопэ районым щагъэцкіэжыщтых. Ахэм сомэ миллионы 106-рэ апэуагъэхьашт.

Къэралыгъо учреждение «Адыгэявтодор» зыфиорэм къызэртигъэмкэ, гъэцкіэжынхэр зышыщт организацэер мэзаем ыкчехэм къэнэфэшт. Зээгыныгъэм къызэрэдыхильтээрэмкэ, анахь шъхъаэр агъэцкіэжырэ гъогухэм зэклэми мыжъо-мастичнэ асфальт ательхъэгъенир ары. Сыда

помэ мы зэхэлтийр ильес пчагъэрэ мыхъокэу тель.

«Адыгэявтодор» иотдел ипащэу Роман Верзуновым къызэрэхигъэштигъэмкэ, шюллыр гъогухэм яобъектхэм ягъэцкіэжын пыль пальэр ыпэ итэу агъэцакэ. Объект 23-у агъэцкіэжынэу агъэнэфагъэхэр, Мыеқьопэ районыр ахэтэу, 2023-рэ ильесым лъепкъ проектым ипхырыщиин иедзыгъо щыщтых. Тигъогушхэр агъэнэфэгъэ планыр ыпэ итэу клохээ, Адыгейим къэралыгъо гъэпсыкэ иэ зыхъугъэр ильеси 100 зэрэхъурэм зэрифэшьушаашэу пэйзокыщтых.

ІЭШЬЫНЭ Сусан.

Сурэтхэм узыІэпащэ

Республикэм и Къэралыгъо филармоние адыгэ чыыгхатэхэм афэгъэхыгъэ сурэтхэм якъэгъэльэгъон щэкло.

Мыеқьопэ районым ит чыыгхатэхэм атырахыгъэ сурэтхэм уяплынкэ гъэшэгъоних. Чыыгхам къа-пыкіэрэ мышэрысэхэр, къужхъхэр къэзыуугъо-гъэхэм, ахэр сурэтхэм къащызыгъэльагъохэрэм аащыых хэгъегу ыкчи Дунээ фестиваль-зэнэкъо-кухэм ялауреатэу, къэлэ-цыклю лъепкъ къэшъокто ансамблэу «Мыеқьуапэ инэфыльхэр».

— Сырыфыбг тикъэшъуаклохэр зэклохэм къы-щаалъэгъугъэр ашыгъупшэжырэп, — къытиуагъ «Мыеқьуапэ инэфыльхэм» яхудожественэ па-щэу, Урысъем культурэм-кэ изаслуженэ юфы-шэу, Къэбэртэе-Бэлькъа-

рым изаслуженэ артистэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу Нэ-нъжк Айдэмэр. — Лэшэгъум нахьыбэ зыгъешэгъэ чыгъхэр, къушхъхэтхыр, псыкъефхэхэр дахэх. Тикъэшъуаклохэм атырахыгъэ сурэтхэм сяпплы.

— Къокыпэм щыпсэурэ лъепкъхэм искуствэхэмкэ я Къэралыгъо музей и Темир-Кавказ къутамэ адыгэ чыыгхатэхэм афэгъэхыгъэ сурэтхэр апэу къыщаагъэльэгъугъэр, — къелуватэ рес- публикэм и Къэралыгъо филармонии ипащэу, Урысъем изаслуженэ артистэу, Адыгэ Республика, Темир Осетием —

хэуцохээ, нэбгырабэмэ нэпэепль сурэтхэр атырахыгъэх.

— Сырыфыбг, адыгэ чыыгхатэхэр нахьышуо зэдгээлэгъунхэу мурад тшыгъэ, зекло тыклощт, — къыталаугъ концертим епллынхэу зызыгъэхьа-зырхэрэ пшашьхээм.

Тхъапшъэкло Арин, Султан Эльмир, Хъакъуй Ислам, нэмьи! къэшьуаклохэр «Мыеқьуапэ инэфыльхэм» ашыуджыхэрэм яныбджэхъурэм къа-фэгушуагъэх, «тхъашьуэгъэпсэу» къараложыгъ.

Тимыльэпкъэгъухэр бэхъухэр сурэтхэм якъэгъэлъэгъон зэрэлпльхэрэм тегъегушо. Тичыопс иде-хагъэ, тарихым ибаиньгъэ цыифхэм альыгъэ-їэсигъэнимкэ филармони-иегъэжэпшу зышын-гъэу тэлъйтэ.

САХЬИДЭКЬО
Нурбый.

Шъолтыр
гъэорышэнымкэ Гупчэм
къеты

Адыгеир 01

Цыфхэм яеплыкIэхэр къыдальытэзэ...

Шъолтыр гъэорышэнымкэ Гупчэм ипащэу Къоджэшъэо Казбек цыфхэм язытийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм. Адилын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

Зэпхыныгъэм исистемэхэй «Госуслуги Решаем вместе», «Инцидент Менеджмент» зыфилохэрэр къызфагъэфедээзэ автомobili ыкчи лъэрсыкло гъогухэм язытийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

2021-рэ ильэсэу икыгъэм гъогухэм язытийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

Зэрэкъутагъэр, иутыгъэхэр бэү зэрялэхэр, псыр зыдэчъэн зэрэшмыиэм къыхэкыкэ автомушинэхэр щымыклошоу зэрэтуцорэр, лъэрсыкло гъогухэр зэрэкъутагъэхэр е зерямыиэхэр ары.

«Инцидент Менеджмент» зыфилоэр системэй мы юфыгъом паэ зыкыфэзэгъэзагъэхэр Мыекуапэ, Мыекюопэ ыкчи Тэххутэмийн районхэм арысхэр ары. Шъхъафэу къыхэбгээшын пльэкыит поселкэхеу Яблоновскэмэ Инэрэе ягохум язытийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

Тэххутэмийнкыаа пштэмэ, аш

иурамэу Геленджикскэм псыр тацууш, еланэ щагухэм адэхээ. Аш тесхэм мы гумэкыгъом итугуу зашырэр ильэс 5 хүгъэ, аузи илээ.

Поселкэу Инэрэ дэсхэрийн автомобиль гъогухэр дэй дэдэ зэрэхуулах эхэм, машэхэр бэү зэрялэхэм, псыр зыдэчъэн зэрэшмыиэм агъэтхъаусынхэм, 1эпилэгъу къыкэлэхуу. Мы юфыгъо дэдэр яушхъафэу ЦУР-м зыкыфагъэзагъэзагъэхэр Мыекуапэ, поселкэхеу Яблоновскэм, Западнэм, станицэу Ханскэм адэсхэмийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

АР-м и Лышихъэе пштэмэ, аш

иуралын тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм. Адилын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

Зэфэхьысынжээ ашыгъэхэм къялкырыхээ, гъогухэм ягъэцэгээжын фэгъэхыгъээ планэу агъэнэфагъэм зэхъокынгъэхэр фашыщых.

ЯшIэнныгъэхэм ахагъэхъуагъ

Федеральнэ гъэсэнгъэ проектэу «Школа фермера» зыфилоэрэй къыдыхэлтыгъэу, езыгъэжьэгъэкэ фермерхэм яшIэнныгъэ зэрэхагъэхъуагъэр къэзыушыхыатырэ дипломхэр мы мафэхэм Мыекюопэ къэралыгъо технологическэ университетын ащааратыжыгъэх.

Лъэныкъо зэфэшхъафхэмийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм. Адилын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

«Аужырэ шапхъэхэм адиштэрэх технологиехэр ыкчи фермерскэхъызметыр зэрифэшьушаашу зеэшэгъэнэр» зыфилоэрэ программийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм. Мэзищым мэккуумэш хъызметыр эпхыгъэу юф зышэштэхэр агъэхъазырыгъэх. Лъэныкъо зэфэшхъафхэмийн тухай олон улсын түүхийн эзэнтүүлэлтэй хамгийн чухал төслийн нэг юм.

Мыекюопэ къэралыгъо технологическэ университетын мэккуумэш продукцием икын-дэгээжийн итэхнологиекээ ика-федре щилэжээрэ профессорхэр, къэлэгъяджэхэр ыкчи мы лъэныкъо эпхыгъэу юф зышэштэхэр агъэхъазырыгъэх. Егъэджэнхэр зэхэзыгаагъэхэр. Егъэджэнхэм ауж

шIэнныгъэу зэрагъэгъотыгъэхэр Адыгэ Республиком ит предпринятиехэм ащауштыжыгъэу ыкчи Урысыем мэккуумэш хъызметыркээ и Министерствэ 1эпилэгъу ягъотынгъэхэр зэнэкъокыум хэлэжжэнхэм амал ялагь.

Егъэджэнхэр зэрифэшьушаашу зыкыгъэхэм ар къэзыушыхыатырэ дипломхэр къафагъэшьошагъэх. ШIэнныгъэу зэрагъэгъотыгъэхэр зиэхэхэр агъэхъазырыгъэх. Егъэджэнхэм ауж

ДЕЛЭКЬО Анет.

Мыекъопэ полкыр къызэкIэкIуагъэп

Нэмыцхэр хэгээгүм кызыз-рэтебанхэу Пшызэ Іушьорэ Адыгейимрэ ежь фаехэу цыифхэр зыхэхьэрэ купхэр граждан заом хэтигъе ветеранхэмрэ партизанхэмрэ ащаугъоихэу рагъэжъэгъаг. Ахэр зэкэ заом լуагъехъанхэу кіэлъэүщтэгъэх, хэгъэгур къаухъумэним дэгү-лештэгъэх.

Іофау рахыъжыгъэм партией и Краснодарскэ краевой комитет кыдыригъэштэгъагъ, кавалерийскэ дивизиехэу ѩы зэхажэнэу унашьо ашыгъагъ. Адыгейм кыщаугоишт полкым Белореченскэ, Лабинскэ, Удомненскэ ыкы Ярославскэ районхэм япатриотхэр хэхъанхэу шытырь.

Полкыр зэхищэнэу зыпшье
ралхъэгъягъэр «Лесомебель»
зыфиорэ комбинатын иpartий-
нэ организацие исекретарыгъзу
Илья Жеребкиныр ары. Нэүжым
лоftхъабзэр Сергей Тарасо-
вым лъигъэклотагь, ар граждан
заом хэтыг, Жъюбо Плыжным
иорден къыратыгъагь, Джеджэ
МТС-м идиректорыгь. Полкым
ивоенэ комиссарэу Шъэуап-
цэкъо Осмэн хадзыгъагь, ар
хэку комитетым дээ loфхэмкэ
иотдел ипащэу загъэнафэм, ащ
ычыып! Исираил Казмаховыр
рагъэхъэгъагь. Полкым иштаб
пащэ фашыгъагъэр партием и
Мыекъөп къээлэ комитет дээ
loфхэмкэ иотдел ипэшагъэу
Павел Циба.

Апэу полкым хагъэхъэгъа-

гъэхэм ашынгыгъэх къуаджку
Мамхыгъэ дэсигъэ PlatIekъо
Рэмэзанэ, Быракъ Плыжкым
иорден къызфагъэшшошагъэу
Константин Барановыр, парти-
заныгъэу, ильэс 59-рэ зыныб-
жыгъэу Василий Бурданцо-
выр. Быракъ Плыжкым иорден
икавалерыгъэу Ачэжъэ Шхъам-
бый, апэрэ шыудзэ Армием
хэтыгъэу Федор Тереховыр,
буденовцаагъэу Тыгъуж Аслтан,
гражданскэ заом иветеранэу
Тимофей Шевченкэр, коммуни-
стэу Илья Дефтеровыр, нэмьи-
кыбэхэри.

Партийнэ организациехэм
ялашщэхэр ялэпыгъэхуул полкыр
псынкгэу зэхашгэльгэ, аш хат-
хагъэхэр шэклогъум ыклем рай-
онхэм къаращихи, Мыекъуа-
пэ щаугъоингъагъэх. Зэральгэлгэу
пүним пэуцужынхэу, теклоны-
гээр къыдахыгъэу къагъэзэжын-
хэу зэуаплэм ашхээрэм цыиф-
хэр афэлъяштыгъэх.

Тыгъэгзазэм полкыр станицеу
Ханскэм нагъеэси агъэсэнххэу,
рагъэджэнххуурагъэжъягъагъ.
Нэужым Краснэ Армием хагъэхъягъэх, адигэхэр бэү зыхэ-
тыгъэхэе полкым «я 29-рэ Кубанскэ къэзэкш шыудзэм иполк-
кэ» еджагъэх, я 24-рэ ыкыл я
82-рэ полкхэм ягъусэу ахэр я
13-рэ Кубанскэ къэзэкш диви-
зием щыщ хъугъягъэх, ау на-
хыбэр «Мыекъопэ полккэ»
къяджэштыгъ.

Полкым пацэ фашыгъягъа майоры Иван Соколовыр, ащигодзагъ капитанэу Илья Головащенкэр, Антон Чеглаковыр политрукыгъ, штабым ипэщаагъ Сергей Шумаковыр. Полкым нэбгырэ 1294-рэ хэтыгъ, зэкломи хүнэу ахэр колхозхэм ялэжьэкиугъэх. Процент 80-м граждан заор алэкшэнкэйгъа, лъэпкъ зэфэшхъафхэм ашыгъягъэх, бзылъфыгъэ 25-рэ ахатыгъ.

Гъатхэр къэсыгъэу апэрэ унашьоу къафашыгъэм къи-

Хэгъэгу зэошхор кызежьагъэр мэзищым ехъугъагь ВКП(б)-м и Адыгэхэку комитет ибюро иунашъоклэ я 40-рэ гвардейскэ кавалерийскэ кубанскэ къэзэкъ полк зэхажэнэу зырагъажэм.

зэрэши ющтыгъэу, мэзицэ Азов-
скэ хым кыпышыль чып! Эхэр
къагъянуна гъэх

Приморскэ-Ахтарскэ щылэхээ Адыгейим къыкыгъэ хъеклэ куп къафэкіогъягъ, ащ япэшагъ хэку исполнкомым итхамэтагъэу Цуамыкъо Аслынчёрые. ВКП(б)-м и Адыгэ хэку комитет и Быракъ Плыжъ ащ полкым къыритыгъягъ. Майорэу И. Соколовыр полкым хэтхэм ацлэклэ къэгущылэгъягъ, быракъыр къызэрраухъумэштымкэ, къызэрэзыыдирахъэкыщтымкэ гушылэ къытыгъягъ.

Адыгэ полкыр Кущевскэ дэжь заом зыщыхэхъягъэр. Станицу Ленинградскэм псынкэу икъыхи Кущевскэм зыщагъэптигъягъ. Пыеу зыкъэзыиэтынэу зызгъэхъязырыштыгъэм пчедыжыым жъэу шыудзэр тебыби зэхи-

гъэтэкъуагь. Апэрэ эскадронным идээ комиссарэу, политрукэу А. Азэщыкъым ыгу къызэрекъыжыщтыгъэмкэ, а зэпэуогъоу пыимрэ шыудзэмрэ зыхэлжэхъяэхэр заом къыщыхуугъэми, итепльэккэ дэхагъэ. «Шыудзэм хэтхэр зэккэ апэрагъэх, зы шыуи ауж къинагъэп, кавалерист пэпчъ фашистхэм ажэхбэнагъэу зэхагъетакъоштыгъэх. Сыхватито фэдизрэ зэпымьюу зэуагъэх. Дээклонлхар къаэгъацунха плэктн

хэр къэбгъэуунхэ пльэкты-
щтыгъэп. Километрибл фэдиз-
кэл лыыклотэгъягъэх, нэмьц 800
фэдиз зэхаяклагъ, 40 гъэры
ашыгъ. Пулеметиф, миноме-
типпл, ѩэ-гынхэр бэу къатыра-
хыгъягъ. Нэбгырэ 40 къаукигъ,
66-рэ къаулагъ, 64-р зыщыкло-
дыгъэхэр агъэунэфышъугъэп.
Яшыхэм ашыщэу 157-р хэктар-
дагъ, 33-рэ къаулагъ. Лыыхуужь-
ныгъэ ахэлъэу пыим пэуцужын-
гъягъэхэм, зыпсэ зыгъэтыльын-
гъэхэм ашыщых полкым икоман-
дирэу, майорэу И. Соколовыр,

штабым ипащэу, старшэ лейтенантэу Г. Яворовскэр, полкым икомсоргэу, политрукэр Б. С. Бек-Оглы, санинструкторэр А. Коптевар.

А. Контевар.
Күшевскэ заом ыуж гъэзэтэү
«Красная звезда» зыфиорэм
кытыхыгъагь шыудзэр ошлэдээ
мышлэу төбани пыир зызэхе
гъэтакьом ыуж ахэм заугъоин
жынынм ыкы яздэхэр рагъекү
жынхэм пае уахтэу агъекло
дыгъагъэм тэ тидзэхолхэм
кэ ишүагъэ кызыэрэклогъагъэр
Нэмыхэм зыкъамышлэжьизз
Пышээ зэпрырыкхи, ащ зыща
пэлтичон илэх ифэл ал эх

Тъэптийнэу ижье ифэгъягъэх.
Ау заор зэрэклөрэм ельтыг
тъэу ахэр Мые��опэ-Армавир
сکэ лъэныкъор къагъегүнэнным
пае зэккёнхэ фаеу хъугъягъэ
Ашыгъум нэмьцхэм хы Шүү
цээрэ къалэу Туапсэрэ зэлъяу
бытынхэм ишынаагь щыгагь.

Быракъ Плѣжкым иорд
ниту къызэратыгъэ подполков
никуэ Владимир Кирichenkэ
полкым командир къызафашым
иуж Келермесскэм, Ханскэм
ятлонэрэ Кубанскэм, Апшерон
скэм, Черниговскэм пхъашэу
щизеуагъэх. Къушхъэ мэзжем
защагъэбыльмэ, ошіэ-дэмь
шіэу пыим тебанехээз члэнагъэ
хэр рагъешыгъэх, ежхэм къа
фашыгъэтьэ унашьор щытхъу
хэлъяа ага-аизкагъ

Лыгъэу квахэфагъэм командаючи
дованиею мэхъэнэшхо ритыгъя
я 13-рэ дивизиер я 10-кэ зээ
блахъугъагъ, я 19-рэ Адыгэ
полкыр я 40-рэ гвардейскэ
ашыгъагъ. Нэбгырэ 579-у орденхэмрэ
медальхэмрэ ктызыфагъэшьошагъэхэм ашыцэү
110-р Адыгэ полкым щыщыгъэх.
Лениниым иорден полкым
икомандирыгъэу, заом щыфэхыгъэ И. Соколовым, Быракт
Плыижым иорден А. Чеглаковыим,
И. Головащенкэм, Г. Явот

ровскэм, Б. Бек-Оглы, В. Должанскэм, политрукэу Я. Азэщыкъым, сержантэу М. Серокопытовым къаратыгъағы. Нэмыкі бъяхъальхъяэхэмкэ хагъеунэфыкыгъағыэх Р. Платэкъор, И. Селига, Ф. Булах, Т. Шевченкэр, С. Лактионовыр, И. Девятровыр, нэужым Советскэ Союзым и Лыяхъужыңцэ къызфаусыгъетгэ А. Ацумыжырыр, Т. Букша, А. Гүукіепшъяэкъор, нэмыкіхэри.

Бжыхъэр къызэсым Адыгэ полкыр Закавказскэ фронтым адзыгъагъ. Гудермес къышегъэжъагъэу километрэ 200-м ехъурэ шьофхэр зэпачынхэшъ, Мэздэгү пэблагъэу пыим ыыгыч чыгухэр къытырахыхъээз лыклютенхэ фэягъэ. Джащ фэдэу мэшлоку гьоого «Кизляр — Астraphань» зыфилоу хэгъэгумкэ стратегическэ мэхъанэ зилем пыир благъау кыккэрамыгъэхъаныр явшъэрлыгъ. Ар агъэцаккээз мэзитлум ехъурэ полкыр нэмэцхэм алпэуцужыгъ, шынлабомо дын сашал сүл сп

Чынабэмэ лъыр ащағъэчъаг. Псөүләу Артезиан щызаохээзышхъамысыжхъеу пым жэхахъэштгъэх. Ацумыжъ Айдэмир ааңыгъум лыгъешхо зерихъаг. Изакью пушкем кызыкіләрәнәм къэштагъәп ыкін кызызекіләуагъәп. Пым итанк 11-у къэблагъэхэрәм ор адышләхъыгъ, 6-р кыргъеуагъ, ау ежыри фәхыгъе. Айдэмир лыхъужыныгъеу зерихъагъэм па Советскэ Союзым и Лыхъужыңцэ кыфагъешшошагъ. Аш нәмынкәу дзэклолыбәмә бъэхалхъэхэр къаратыгъагъэх. Ш. Гүләтыжым, Ф. Фичекиним, А. Петрушиним, Ф. Александровам, А. Луценкәм, Ф. Сиротенкәм, А. Черноштан, А. Тхъагъушшәм, Ч. Дыдыхъум, нәмынкіхәмі ахэр ячаныгъекіләкә къаләжыгъагъэх.

1943-рэ ильээс тидзэхэм
пыр эзэлжээс зырагъежжэв
гээм кыышуублагъэу Адыгэ
полкыр зээмын оо зэуагъэ.
Километрэ мин фэдэз aklygъ,
псэүплабэ шъхвафит ашыкжыгъ.
Нэүжкым полкыр мээ заулэрэ
Кущевскэм дэсигь. Адыгейм
кынкыгъэ лыкло куп обкомым
иапэрэ секретарэу Л. М. Кри-
венкэр япащэу къафэкло гъагь,
полкым хэтхэм аацыххэр май-
орэу И. И. Головащенкэр ягыу-
сэу Мыеекуапэрэ Шэуджэн
районымрэ аацылагъех. Гъат-
хэр къесигъэу Адыгэ полкым
Адыгейм щыщэу нэбгырэ 700
къихэхъогъагь, шы 651-рэ къа-
ратыгъагь.

**И. БОРМОТОВ.
Тарихълэжь, краевед.**

ЗэхэтыкIэ-зэфынтыкIэхэр

ШIу шIи, псым хадз

Мы адигэ гущыIэжым тетэу бэ псэурэр, ахэм афэдэхэр ары щыIэнгъэм фэбагъэрэ Iашууగъэрэ кыхээзыльхэхэрэр.

Шушлэнэр адигэхэмкэ цыиф хабзэу щыт. ГупыкI зилэр къэрар ин зыхэлтийр ары. Аш фэдэ зеклокIэ-шыкIээр къизыхэфэн ыкIи къэзыгъэгүнэн зильэкырэр цыифыгъэ шэпхээ инхэм артэу аплигъэр, агъесагъэр ары. Аш фэдэ цыифыр ышлагъэм руукиэрэ, аш игуути ышыжырэп, шушлэнэр ар егъэрэз.

Шур мылтуу закюп зэршишээр, шуу пшён пльэкыт лээныкъубакэл. «Гьогурикло гьогу тенэрэп» аломи, зыфэдэ мыхъурэ щыIэп: автобусыр текутыхы, уздакорэм унгийэсгэгъэп; автостанциеу псэупIэм дэтири рагъетыгъигъ. Къечэбзэхы. Бжыххэ оцх чыылэм зэпүни зэпүчи илэп. Чэш хъугъе.

«Сыда джы сшэмэ хъущтыр, сидэу чэшым сыйкыхэнэшта?» Зизэкко дэдэу гьогуныкю чэш шункыт ыгъэштэгээ пшэшшэ ныбжыкI мэгуэ. Мы псэупIэм ѢицкIуитлоу къылухъагъэхэм къаракыкIуитлоу къылухъагъэхэр, яштэрихэр ялдэжэй, яунхэм гүээ якужыхы. Ахэм аужылоу къикыгъэ илъэс 50 фэдиз зынбжж бзыльфыгъэр къизэлхэууцаагъыкIи къизэлхэууцаагъыз къеджаг: «А пшашь, ора гулэрэр, тыйдэ укъикыра ыкIи укюра, уздэктон гори уиIба?»

Пшашь эрэгээ бзыльфыгъэм къечэлIагъ, Краснодар ауажырэу кюрэ автобусу мыш ерагъяу къэсыгъэм къизэрэригъэгъэхэр, ауажыкIем, Усть-Лабинскэ нэсын амали зэрэшчимыIэжыр (хъакIэшым мыхъуми итэханыиба) гуригъяуагъ. Урыс бзыльфыгъэр къепл-къеплти, «Уфаэмэ, сэ нычэлэ щилхину тадэжэ уз-дэсшэшт, ау игъектогъэшхуу тыпсэурэп, сэри Лэбапэ дэт шоууцыгъуш заводым лаборантэу сиут, вахтэ автобусым-

кэ сыйкъэклюжыгъ», — къыриIуагъ. Зыгу елэжыгъэ пшашъэмкэ ар шъхээгъээзыпIэ дэгүүт. Шэтырэм зэдчыIэхэу такык 20 фэдизрэ зыкIогъэхэ уж «хъакланIэм» къынэсгыгъ. Чылэ гъунэм ыт унэ цыкIу: зыщычьехэрэ ыкIи аш пытэу луулашыагъэр. Урысми хабзэя: ёшай стырыбзи, шьюи, къэнкэ жъуагъэхэри къыфиштагъях, ишхъэгъуси Iасэ-лъасэу адрэ унэм исигъ. Зэшхэхэ нэүх пIэ къэбээ дэдэ къыфиштагъигъ, пшашь эрэгээ чыыен ымлыкIытшэу къыщихъуагъэхэм, чыягъэ. Нэфшагъом апэ Iукирэ автобусыр тэфэу, бзыльфыгъэм ишхъэгъусэу IофишIэхэрэм къыришлIэжы, пшашь эрэгээ, Тхъэм зэрионэу, гьогу теххажыгъ. Псалэр, гуапэр ахэм къызэрэгагъэхагъэм щеч хэлтээп. Зыщыц лъэпкыт ытэгъэп ытэгъэп ытэгъигъэр, ар зыхэлтым хэль ыкIи зэрхээ. Джары «ЦыфишIухэмкэ сыйкъэхуурэй си Тхъэ лъап!» зыкIалорэр.

Цыиф хъем уфэсакын пльэкыныр шуу, гущылэм пae, узым ригъээгъэм ыгы къыдэпшээн мэхъанэ и ыкIи псалэр. Зафэу уштыныр, лажэ зинмылэм, о угу мышукIэ, ихъакъ умыштэнир шуу. Шылыкъэ, къэлэгъошуми мы зэкIэ, шэнышур зехъэгъошу дэдэу пфэоштэп. Щылэх халэл-хуулхээклэ фэдэхэр, ау ежь-ежырэу зыкяяотэжэй: «Моу джыдэдэм уапэ итэу Цацэ икъыжыгъ. Згээтиси, борш стырыбзэ лэгъэ джади, къэнкIэ-шхыу зэхэлли фээзгэуцгъэти, тырилъягъ. Етлани «шхэ сиэп» елошь, реинэу мэтхуаусыхэ. Аш нахыбэу сида аде пшхищтыр?» А къэкIэлухъажыр пымытгъэмэ, зэкIэ дэгъуягъ.

Сыда адэ тыйдэгъун фалэми, реинэу тызымыгъакорэр е тызымыгъэхуурэп? Джеуапэр

къызэрэрикIу — тыфаеп, тынаэ зытдгээтыжырэп, зыдгээулэу-жынным тыщэцтэш ары. Удэгъуныр аукъодыеп, аш гуи, пси, акыли, амали фэбгээорышIэнхэ фае. Пшхъэ ош нэмыкI цыфыр фэбгэадэу, гумэкIи, гупыкIи, къэрари зыхэбгэотэжынныр апэрэ. Зэрэхбзэу, фэныкъом IэпIэгъу уфхэхууныр ары зэкIэ зыфэклюжырэр. Ау шушлэнэр щыIэми ымьшIэу, ежь ыныбэри гъэгъумэ гушуу тхъапша мы дунаим ехижырэр?

Цыифхэр агукIэ, ашьокIэ зэрэзэтекъихэрэм фэдэу, хэти игукIэгъу-гульйтэ, илнууз-гумэкI зэфэдэп, зыр чьээзэ пэрюхууджэгы зэхэфагъэм ечвальэ, адрэр — ёшлыи, нэмыкIи къыримыдзахэу блэкы. Кын хэфагъэм деIэхэ зэрэхбзэр щегъэзье, ежыр (зэкIэми анах үшэу зильтэжьэз) зыфэнзыкIо пстэур лъаломэ, лункIэзэ пхыретхуу; ишыкIагъэмэ — чэфынч, ишыкIагъэмэ — пцыус, «фэуагъэ ёшIэп» елошь, мэшхүпцыжы, «шыкIэ-lyakIэ пшён фае» елошь, къеухыжы. «Махыр» иклас, «къахыр» имышэнми; есэжыгъэш, пцэжъыер псым зэрэшесирэм фэдэу ёшIэнгъэм хэт. Ау хильэгъэ-пцыусыгъэкIе ушыIэнгъэм нахь къэрарынчагъэ ёшIэп. Ау непэ «хъоршэрхэм» япчагъэхэхьо. Анах гъашIэгъонир, ахэм ашыц горэмги гукеэбээ цыиф зафэу, шур къызыпыкыгъэу, къафээшишагъэм ыцIэ зыгущыIэ закюкIэ къызэрэрамылорэр ары. IэпIэгъоу яшыкIагъэр загъотохэкIэ, а цыифы шур зэу «хацIэнхуукIыжы». Чэтыур ынэ улзыцагъэу ренэу пцэузэ зэрэшхэрэм фэд, хэтхээкIо, шхъэхэзшыжыкIэм фээсагъэхэр, ау ямыз цыифгъэм, пIальэ къэсыш, угу ягъоу, текодэжых.

Цыиф зафэм, юшым, къабзэм къэрар илэш, шу анах цыкIури щыгIупшэрэп, инасты зеэти.

Пчыхыэ горэм гъунэгъухэм чылээтагъэм джуу тыщысэу, тащыц горэм чылэмкэ апэ-мэчыжыу Ѣиц бзыльфыгъэм пае къыуагъэм, сэрым фэдэу зыфилорэр, сицэгүшүгъагъ: «Си-сабийхэри цыкIухэу, ашыгъум къуаджэм IофишIэнри щезгээжьэгъякагъ, тшIэшхуи ѢимыIэу, Чабэ зэтепшыкI стырхэр къызэрэтихыгъагъэхэр ренэу сицыгъупшэрэп...». Ежыри шур зэрилтигээрэм фэшI сицохуупхъагъ.

Адэ тхъапшымэ ашыгъупшэжыра шур ыпэ итэу дэгъую къафыщтыгъэр, Iульхъэр тIу къафишIэу, гъэсэпэтихэдэхабэкI къятаагъэр, гъэсэкло-гээджэкIо папкIэу ялагъэр, сицымки сицигъуи шхъэгъэзгээпIэ-къотэгъо Ѣиц гъагъэр? Янэ е ныкыльфыгъэу ялэхэри аш фэдэу къалымыльфыгъэу.., «хэти зэрэшыIэш» алоштыгъэн. ТIэкIу дэдэ ашхъэ къызэрэтихыгъагъэхэр зи къырамыдзэжьэу мэхъу. Анах гухэхыр тхъамыкIэу зэрэштыгъэхэм нахь тхъамыкIэж агукIэ зэрэхуягъэр ары.

Янешымрэ ягуащэрэ бидашшоу апложыгъэ «бзыльфыгъэ шагъом» ило: «А нэбгыритум ацэ зэхэсхынэу сыфаеп, саплуугъ яххэ сабий ялагъэпти, ар Iофишхо икъурэп...» Аш фэдэ дысыгъэр, емынагъэр ары ны-ты папкIэу зыкуашо тесыгъэхэм ыкIи езыгъэджахъэхэм апи-гъохырэр. Уегуулшигэсэмэ, уцыфынхэхэхыжыкIэм фытегъэпсыхыгъэрэ макIэп.

Цыиф юшым шоу юшIэрэп ыгъэбирахырэп ыкIи ыхъон-ножырэп, ахэм зэкIэми джэуап зэхэугуфыкIэгъэ язытыгъырэп уахъяэр ары. Ау гухэхыр юшыр, хъалэлэр, зафэр, къабзэр гу шуцIэмэ зэрэзэттирахырэр ары. Ежхэри, адзыгъэ мыжьом бэрэ егъэлэпэожых, ау аш гу ля-тапэрэп.

Шушлэнэр егъашIэм адигэм хэлъэу къирэкIо. Дэгъуба пфэльэкIырэмкэ ош фэдэ цыфым анах зыщицкIагъэм уишIагъэ ебгъэкIынэр, уфэгумэкIынэр. Шоу пшIэрэм уемыжэгъахэу къыпфээзэжы тиэдэ къикы-ми, ары «Шу юшIи, псым хадз» зыкIалуягъэри.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъ

Мыекъопэ районым ичыпIэ хэдзэкIо комиссие решающэ голосым ифитынгъэ зиIэу хэтыштыр гъэнэфэгъэним

ехылIагъ

Мыекъопэ районым ичыпIэ хэдзэкIо комиссие решающэ голосым ифитынгъэ зиIэу хэтыгъэм ичыпIэ рагъэхъащтандидатурэмкэ предложение халпли, 2002-рэ ильэсм мэкьюогъум и 12-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 67-рэ зытетэу «Урсые Федерациигражданхэр хэдзынхэмрэ референдумырэм ахэлэжээнхэмкэ фитынгъэу ялхэм яхыгъигъэ гарантие шхъялхэх яхылIагъ» зыфилорэм ия 22-рэ, ия 26-рэ, ия 29-рэ статьяхэр, Адыгэ Республикэм и Законэу 2002-рэ ильэсм шышхьэлум и 12-м аштагъэу N 88-рэ зытетэу «Адыгэ Республика икъалэ, ирайон ичыпIэ хэдзэкIо ко-

миссие ехылIагъ» зыфилорэм ия 5-рэ, ия 16-рэ статьяхэр IаубытыпIэ къызыфишIыхээ, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие **унашъ юшыгъ**:

1. Мыекъопэ районым ичыпIэ хэдзэкIо комиссие решающэ голосым ифитынгъэ зиIэу хэгъэхъэгъэнэу Артамонова Оксана Михаил ыпхур, 1983-рэ ильэсм къэхъуягъэр, комиссиям хэгъэхъэгъэнэу Урсые политическэ партиеу «Единэ Россиям» и Адыгэ шольтыр күтамэ игъо ылзэгъуягъэр.

2. Мы унашьор Республике гъэзетхэу «Советскэ Адыгемрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къашыхэутыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие и Тхъаматэу Н. А. СЭМЭГҮ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкэ и Гупчэ комиссие искретарэр Ф. З. ХАЦАЦИ

Къ. Мыекъуапэ, мэзаем и 3, 2021-рэ ильэс N 160/780-7

КІЭЛЭЕДЖАКІОХЭР, КЬОДЖЭ СПОРТЫР

АПЭРЭ ГЬЭХЬАГЬЭХЭР АЩЫГҮУПШЭЩХЭП

Кьоджэ спортым зөгьеушъом-бъугъэнүм епхыгъэ юфтхьабзэхэр Щындже щызэхашэх.

Кіэлэеджакіохэр баскетбол, волейбол, футбол ешлэх. Самбэмкіэ, шхъафит бэнакіемкіэ, нэмикіхэмкі тренерхэр ялаажэхуу яләпәсәнүгъэ хагъахь.

Тренерэу Бэгүгъэ Мыхъарбый шхъафит бэнакіемкіэ кіалэхэр егъасэх. Тэххутмын кое районым, Адыгэ Республика м ашыкло-рэ зэнэкьюкъухэм кіэлэеджакіохэр ахэлжэх, хагъеунэфыкъыре чыпіхэхэр къыдахых.

Адыгэ Республика м шхъафит бэнакіемкіэ изэхүхигъэ зэнэкьюкоуу Бжыхъекъоежым щызэхашаагъэм 2010 — 2011-рэ ильэхэм къеххугъэ кіалэхэр хэлэжъяаэх. Тэчахьо Айдэмэр, кг 32-рэ, Мамый Дамир, кг 38-рэ, ящэнэрэ чыпіхэхэр къафагъешшошагъэх.

— Апэрэу медальхэр къезыхыгъэхэр кіэлэеджакіохэм ахэтых. Ягушиуагъо зэдаго-щызэ, кыкіэллыкъо юшт зэнэкьюкъухэм зафа-гъехъазыры, — кытилуагъ тренерэу Бэгүгъэ Мыхъарбый.

Кіэлэегъаджэхэр, ны-тыхэр, лъэкі зиіхэр тренерым іэпүігъуу кыфэхъух. Бэнаплэм

Суретийн итхэр: зэнэкьюкум хэлэжъягъэх.

зыщызыгъасэхэрэм лъепкэ шэн-хабзэхэр щызенүгъэм щызэрахъэх, япсаунуагъэ агъе-

пытэ. Спортым зэфищэгъэ кіэлэеджакіохэр ныбджэгъуу зэфэхъух.

Атлетикэ онтэгъур

Хэта Париж кІощтыр?

Хэгъэгум и Кубок атлетикэ онтэгъумкіэ кыдэхыгъэнүм фэ-гъехыгъэ зэнэкьюкуур къалэу Орел щыкъуагъ.

Адыгэ Республика м атлетикэ онтэгъумкіэ спорт еджаплэу Чыржын Мухъарбый ыціэ зыхырэм зыщызыгъэсэре Дзэсэжь Аслан кг 67-м нэс къэзүщечихэрэм якуп хэтэу Урысыем ихъульфыгъэхэм язэлүкігъуу хэ-лжэхъагъ.

Кошхаблэ щаплугъэ нарт батырым шыкъеу

рывокыр зөгъэцакіэм кг 125-рэ кыыэтагъ. Толчокым кыышытагъыр кг 150-рэ. Тюштэ-гъукіэ кг 275-рэ ригъекъугъ, ящэнэрэ чыпілэр кыдиҳыгъ.

Урысыем спортымкіэ имастерэу Дзэсэжь Аслан иапэрэ тренерыр Сэнащэкъо Адам. Адыгэ къэралыгъо университетийн физкульттурэмрэ дзюдомрэкіэ и Институт Дзэсэжь Аслан щеджэ. Спортымкіэ дунэе класс зиіэ мастерхэр Сихъу Асланэрэ Сихъу Рэмэзан-рэ итренерых.

Республикам атлетикэ онтэгъумкіэ спорт еджаплэу Чыржын Мухъарбый ыціэ зыхырэм ишаа Сихъу Рэмэзан зэнэкьюкуухэр Орел зэрэшкыуагъэхэм яптыгъ, зэхэ-щэн юфыгъохэм ахэлжъяагъ. Аш зэрилтыга-рэмкіэ, Дзэсэжь Аслан илэпэсэнүгъэ хигъехъон ылъекъищ. Кluачлэр ыпсхыхы-нумкіэ амалышуухэр илэх. Урысыем и Кубок фэбэнагъэхэм ашыщхэм Олимпиадэ джэгун-хэу Париж щыкъоштхэм ахэлжъэнхэу загъэхъазыры.

Зэхэзшагъэр
ыкъи кыыдэзы-
гъэкъирэ:
Адыгэ Республика м лъепкэ Иофхэмкіэ, Икъыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкэ-
гъухэм адярял эзпхы-
ныгъехэмкіэ ыкъи
къэбар жууцэх
иамалхэмкіэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыиэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приимнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къалихырэп А4-кіэ
заджэхэрэ тхвапхэу
зипчъагъекіэ 5-м
емыхъухэрэп ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цыкунэу
щигтэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зекіегъекіложых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
Урысыем Федерацем
хэутын Иофхэмкіэ, тел-
радиокъетын-
хэмкіэ ыкъи зэлты-
Иссыкіэ амалхэмкіэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
чыпіл гъэроры-
шапл, зэраушыхъатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышаушытэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкіемкіи
пчъагъэр
4646
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 243

Хэутын узшы-
кіэтхэнэу щигт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зышыкіэтхэгъэх
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаэм
игуадзэр
Мэшліэко
С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхырэ секретарыр

Жакіемыкъо
А. З.